



1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นกลไกหนึ่งช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ เป็นธุรกิจที่ช่วยรับความเสี่ยงภัยในชีวิตหรือทรัพย์สิน โดยการระดมเงินจากภาคประชาชนและภาคธุรกิจมาบริหารจัดการความเสี่ยง นอกจากนี้ยังถือเป็นภาคหนึ่งของสถาบันการเงินที่มีศักยภาพสูงในการระดมเงินออมจากภาคประชาชนและภาคธุรกิจด้วย ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นคง ความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนและธุรกิจ

ปัจจุบันการประกันภัยทั้งการประกันชีวิต และการประกันวินาศภัย เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อสถานะของภาคธุรกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนมากขึ้น ด้วยการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและสังคม และประสิทธิภาพการออมของภาคครัวเรือนมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น การประกันภัยจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยรองรับการกระจายความเสี่ยงภัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินในอนาคต รูปแบบของผลิตภัณฑ์ประกันภัย (คือ กรมธรรม์ประกันภัยประเภทต่างๆ) มีการพัฒนาให้เกิดความหลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกแก่ผู้บริโภคตัดสินใจเอาประกันภัยให้เหมาะสมกับสถานภาพหรือธุรกิจในตลาดประกันภัยของประเทศไทยที่มีการขยายตัวเติบโตเพิ่มขึ้น มีการลงทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น บรรยากาศการแข่งขันจึงส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวม

อนึ่ง การประกันภัยเป็นการประกันความเสี่ยงภัยในอนาคต เมื่อบริษัทประกันภัยได้ระดมเงินจากผู้เอาประกันมาแล้ว ก็ต้องบริหารจัดการความเสี่ยงทางการเงินให้อยู่ในสถานะที่รองรับกับความเสี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้นได้ โดยต้องสามารถชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เอาประกันภัย หรือผู้สิทธิเรียกร้อง ตามสัญญาประกันภัยได้

ด้วยลักษณะของธุรกิจที่มีผลประโยชน์ทางการเงินสูงเพราะเป็นการระดมเงินจากภาคธุรกิจและครัวเรือนมาบริหารจัดการความเสี่ยงภัย บริษัทผู้รับประกันภัยต้องบริหารจัดการความเสี่ยงให้เหมาะสม ในแต่ละปีจำนวนเงินในธุรกิจประกันภัยมีจำนวนสูงมากขึ้น จึงเป็นแรงจูงใจที่ทำให้กรรมการ ผู้จัดการ ผู้บริหารหรือกลุ่มบุคคลใดๆ ที่มีอำนาจกระทำการแทน บริษัทได้กระทำการฉ้อฉลหรือกระทำการใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์จากธุรกิจประกันภัย เพื่อตนเอง หรือเอื้อผลประโยชน์ให้แก่พวกพ้องโดยรูปแบบวิธีการทุจริตฉ้อฉลต่างๆ เป็นผลทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทประกันภัย ผู้เอาประกันภัย ผู้เสียหายอันเนื่องจากสัญญาประกันภัย และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง ก่อให้เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่อง มีภาวะหนี้สิน

ที่สูง จนนำไปสู่การปิดกิจการ เลิกกิจการ หรือล้มละลายนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องในธุรกิจประกันภัยทั้งหมด และกฎหมายประกันภัยที่บังคับใช้เกี่ยวกับความรับผิดชอบของกรรมการบริษัทที่กระทำการฉ้อฉล ก็มีผลการบังคับใช้ตามกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นการลงโทษตัวบุคคลผู้กระทำผิดถือเป็นการเยียวยาเบื้องต้นเท่านั้น และความรับผิดในค่าเสียหายตามหลักแพ่งที่มีต่อผู้ได้รับความเสียหายก็ไม่สามารถเยียวยาความเสียหายได้อย่างแท้จริง เนื่องจาก

1.1 ความเสียหายที่บริษัทประกันภัย ผู้เอาประกันภัย หรือมีสิทธิเรียกร้อง

ค่าเสียหายตามสัญญาประกันภัย เป็นความเสียหายทางแพ่ง คือ ค่าสินไหมทดแทน ความสูญเสียทางธุรกิจ ซึ่งเป็นการเรียกร้องความเสียหายทางแพ่ง แต่กฎหมายประกันภัยทั้ง 2 ฉบับ ไม่ได้บัญญัติให้รองรับความรับผิดทางแพ่งของกรรมการบริษัทไว้ ทั้งที่เป็นกฎหมายกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยเพียงแต่บัญญัติถึงโทษทางอาญาของกรรมการบริษัทเท่านั้น คือความผิดในการฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์สิน เป็นต้น ทำให้การเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งต้องใช้หลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ หลักละเมิด ซึ่งไม่สามารถเยียวยาความเสียหายทางประกันภัยได้อย่างแท้จริง

1.2 นิติกรรมต่างๆ ระหว่างบริษัทประกันภัยกับบุคคลภายนอกที่ได้ไปซึ่งเงินหรือทรัพย์สินโดยสุจริต

หน่วยงานผู้กำกับดูแลธุรกิจประกันภัย หรือตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่สามารถเพิกถอนนิติกรรมดังกล่าวได้ และทำให้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวไม่กลับคืนสู่บริษัทประกันภัย

1.3 กระบวนการติดตามเงินและทรัพย์สินจากการกรณีการฉ้อฉลของกรรมการบริษัทประกันภัย

ไม่มีกฎหมายใดที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

1.4 กลไกหรือมาตรการป้องกันมิให้เกิดการฉ้อฉลในธุรกิจของกรรมการบริษัทประกันภัย

ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงจำเป็นที่จะศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งของกรรมการบริษัทในการฉ้อฉลประกันภัย กระบวนการการติดตามเงินและทรัพย์สินคืน กระบวนการพิจารณาคดีในธุรกิจประกันภัย โดยศึกษาความรับผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และพัฒนากฎหมายประกันภัยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและปัญหาของการฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัยโดยกรรมการบริษัท ตามประเภทของการประกันภัยได้แก่ ประกันวินาศภัย และประกันชีวิต

2.2 เพื่อศึกษาถึงความรับผิดทางแพ่ง จากการกระทำการฉ้อฉลของกรรมการบริษัท และกระบวนการเรียกเงินและทรัพย์สินของบริษัทประกันภัยคืนตามกฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน

2.3 ศึกษาถึงปัญหาการปรับใช้กฎหมายที่บังคับใช้เกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งและอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการป้องกันและเยียวยาความเสียหายของกรรมการบริษัทประกันภัยที่กระทำการฉ้อฉล

2.4 ศึกษาและเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งของกรรมการบริษัท และกระบวนการเรียกเงินและทรัพย์สินคืน ตามกฎหมายที่กำกับดูแลธุรกิจหรือสถาบันการเงินต่างๆ รวมถึงหลักกฎหมายของต่างประเทศ และหลักการประกันภัยสากล

2.5 เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมาย ในการบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบัน มาตรการป้องกันมิให้เกิดการฉ้อฉลที่มีประสิทธิภาพ และการเยียวยาความเสียหายจากการฉ้อฉลธุรกิจประกันภัยของกรรมการบริษัท

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

3.1 เพื่อนำเสนอข้อคิดเห็นจากผลการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับความรับผิดในทางแพ่งของกรรมการบริษัทประกันภัย กระบวนการติดตามเรียกเงินและทรัพย์สินของบริษัทประกันภัยคืน และมาตรการหรือกลไกในการป้องกันการฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัยตามกฎหมายประกันภัยไทย และกฎหมายประกันภัยของต่างประเทศ รวมถึงหลักความรับผิดทางแพ่งจากการกระทำละเมิดของกรรมการบริษัทตามกฎหมายกำกับดูแลธุรกิจอื่นๆ และหลักกฎหมายต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติและส่งเสริมให้หน่วยงานกำกับดูแลธุรกิจประกันภัยผลักดันข้อเสนอแนะนำไปปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายประกันภัยให้สอดคล้องกับสภาพของธุรกิจประกันภัยในปัจจุบัน

3.2 แสวงหาหนทางมาตรการการเยียวยา ป้องกัน คู่คุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายหรือผลกระทบจากการฉ้อฉลประกันภัยของกรรมการบริษัท เพื่อให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายได้อย่างแท้จริง

4. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ศึกษาวิจัยโดยยึดกฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางแพ่งจากการฉ้อฉลในธุรกิจประกันภัยของกรรมการบริษัท การดำเนินคดีเกี่ยวกับการติดตามเรียกเงินและทรัพย์สินของบริษัทประกันภัยคืนจากการกระทำการฉ้อฉลของกรรมการ กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551) พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม มูลนิธิ พ.ศ.2499 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 และศึกษาเทียบเคียงกฎหมายพิเศษอื่นๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจลงทุนธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.

2522 พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551) รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งจากการกระทำละเมิดของกรรมการการตามหลักกฎหมายประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

5. สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากปัจจุบันบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องความรับผิดทางแพ่งของกรรมการบริษัทประกันภัย ซึ่งกระทำการฉ้อฉลเกิดความเสียหายแก่ธุรกิจประกันภัย นอกจากนั้นกระบวนการติดตามเงินและทรัพย์สินจากการฉ้อฉลของกรรมการบริษัทประกันภัยยังไม่มียกเว้นของกฎหมายที่กล่าวถึงไว้เป็นการเฉพาะ จึงเห็นควรแสวงหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองบุคคลที่เกี่ยวข้องในธุรกิจประกันภัย

6. วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้กำหนดวิธีการศึกษาวิจัย คือ วิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยภาคสนามโดยวิธีการสัมภาษณ์ ได้แก่

- 6.1 ศึกษาพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551)
- 6.2 ศึกษาพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551)
- 6.3 ศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- 6.4 ศึกษาประมวลกฎหมายอาญา
- 6.5 ศึกษาประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง
- 6.6 ศึกษาพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542
- 6.7 ศึกษาพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535
- 6.8 ศึกษาพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.2499
- 6.9 ศึกษาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2551)
- 6.10 ศึกษาพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535
- 6.11 ศึกษาพ.ร.บ.การธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2485
- 6.12 ศึกษาพ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505
- 6.13 ศึกษาพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ.2522
- 6.14 ศึกษาพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545
- 6.15 ศึกษาพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536

- 6.16 ศึกษาพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509
- 6.17 ศึกษาพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489
- 6.18 ศึกษาพระราชบัญญัติบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2502
- 6.19 ศึกษากฎหมายว่าด้วยบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมขนาดย่อม
พระราชบัญญัติบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534
- 6.20 ศึกษากฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542
- 6.21 ศึกษาพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536
- 6.22 ศึกษาพระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545
- 6.23 ศึกษาพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545
- 6.24 ศึกษาพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551
- 6.25 ศึกษาหลักการประกันภัยสากลตามหลักการของ IAIS (International Association of Insurance Supervisors) Insurance Core Principles and Methodology October 2003
- 6.26 ศึกษา Guidance Paper on Preventing and remedying fraud in insurance October 2006
- 6.27 ศึกษา Reports on Observance of Standards and Codes (ROSCs)
- 6.28 ศึกษาหลักการเกี่ยวกับการต่อต้านการฟอกเงินและการต่อต้านการให้เงินอุดหนุนต่อการก่อการร้าย (Anti-money laundering, combating the financing of terrorism) หรือ AML/CFT) ภายใต้ Insurance Core Principles and Methodology October 2003 (IAIS)
- 6.29 ศึกษาจากหนังสือคำอธิบายกฎหมายประกันภัยของประเทศไทย
- 6.30 ศึกษาจากหนังสือคำอธิบายกฎหมายประกันภัยของต่างประเทศ
- 6.31 ศึกษาจากบทความ เอกสาร งานวิจัย เกี่ยวกับการประกันภัยประเทศไทยและต่างประเทศ

การศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์

- 6.34 สัมภาษณ์พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลธุรกิจประกันภัย
- 6.35 สัมภาษณ์กรรมการ หรือผู้บริหารบริษัทประกันภัย (ในภาคธุรกิจประกันภัย)
- 6.36 สัมภาษณ์นักวิชาการด้านกฎหมายประกันภัย